

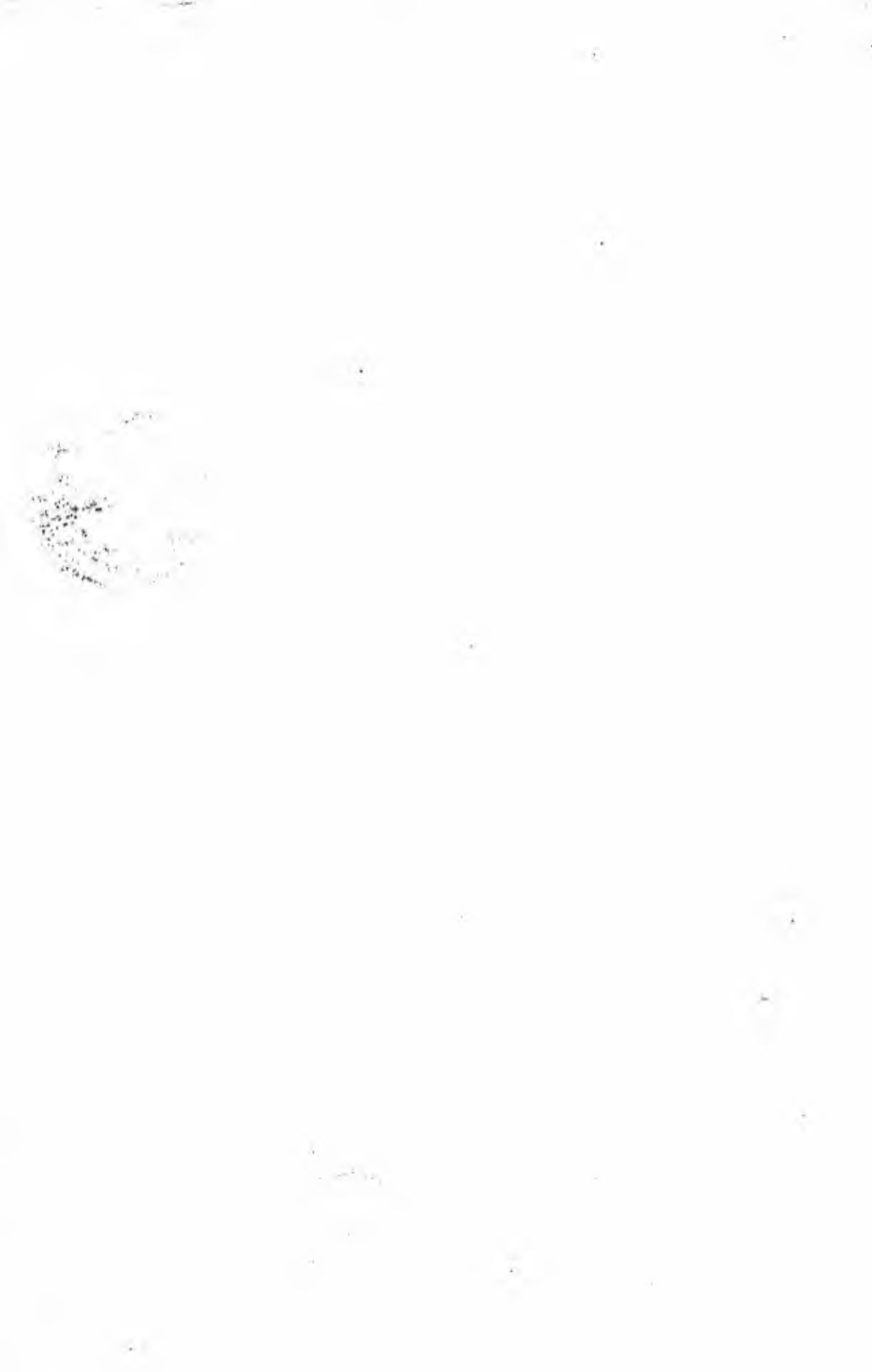
GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA

CENTRAL
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 9018

CALL No. Sa8km/Vya/K.V.

SRIMANMAHABHARATA

A NEW EDITION

MAINLY BASED ON

THE SOUTH INDIAN TEXTS,

With footnotes and Readings.

SWARGAROHANAPARVA XVIII.

75218

EDITED BY

T. R. KRISHNACHARYA & T. R. VYASACHARYA,

Proprietors, Madhva Vilás Book Depot, Kumbakonam.

A 3206

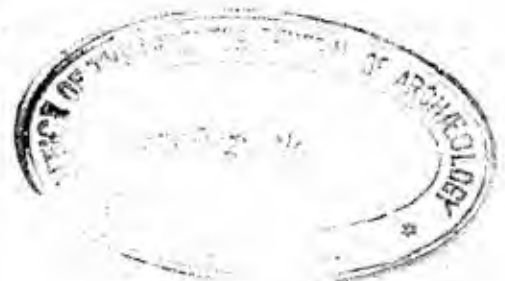
Printed by B. R. Ghanekar for the proprietors,

at Tukaram Javaji's "Nirnaya-sagar" Press,

BOMBAY.

1910.

Sa 8 Km
Vya/K.V.

(Registered according to the Act XXV of 1867.)

[All rights reserved by the publisher.]

॥ श्रीः ॥

श्रीमन्महाभारतम् ।

सटिप्पणम् ।

स्वर्गरोहणपर्व १८.

एतच्च

कुम्भघोणस्थेन श्रीमन्मध्वविलासपुस्तकालयाधिपतिना

टी. आर्. कृष्णाचार्येण टी. आर्. व्यासाचार्येण च

अनेकेषां विदुषां साहाय्येन दाक्षिणात्यबहुकोशानुसारेण

संशोध्य

मुंबापुर्यां

जावजी दादाजी इत्येतेषां निर्णयसागरमुद्रणयन्त्रे मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

शके १८३२ साधारणनामसंवत्सरे ।

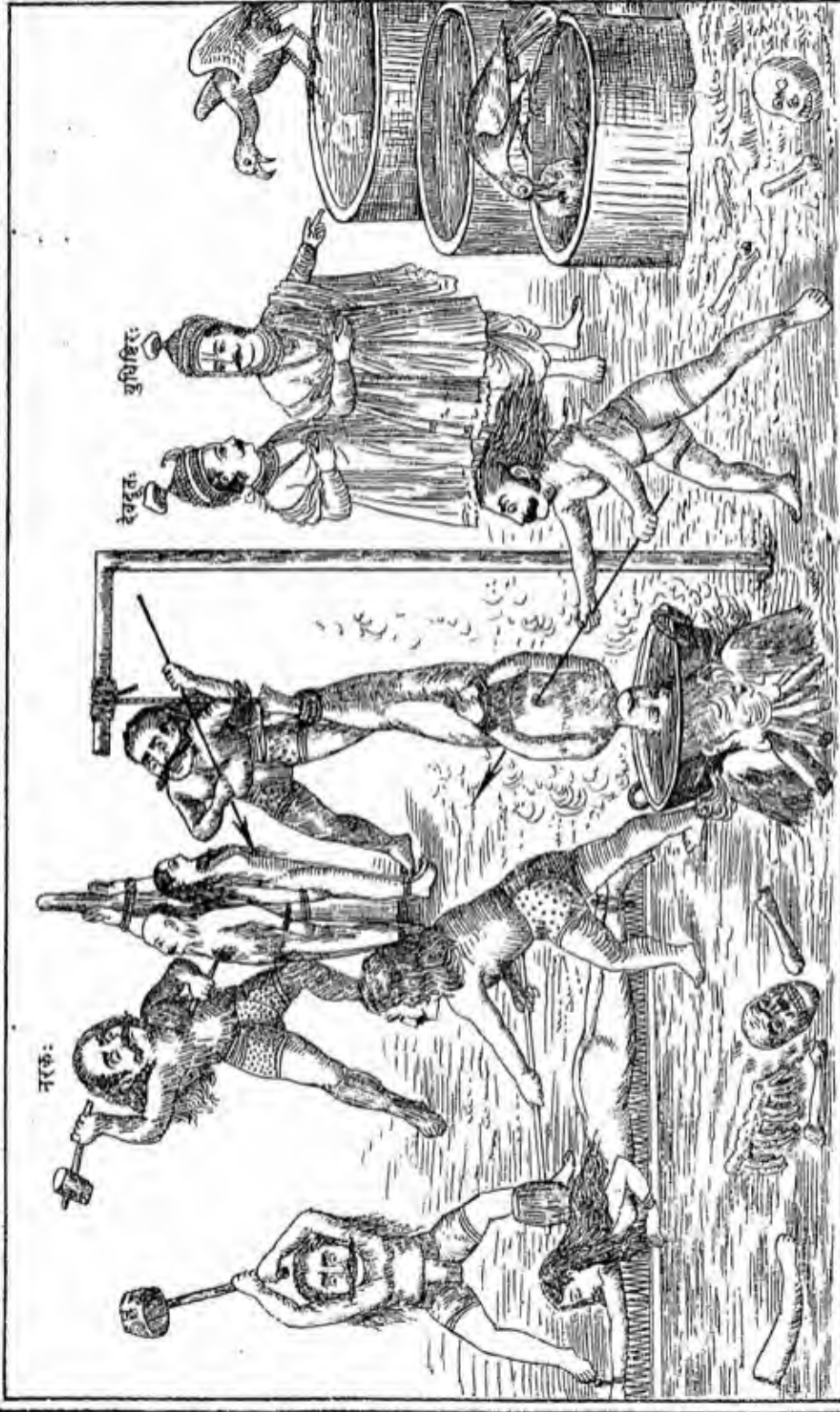
**CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY NEW DELHI.**

Acc. No. 9018.
Date. 23.7.57.
Call No. Sa 8 Km
Vya/K.V.

इदं पुस्तकं १८६७ संख्याकरानियमस्य २५ संख्याकविभागानुसारतो लेखारूढं
कृत्वास्य सर्वेऽधिकाराः प्रसिद्धिकर्त्रा स्वाधीना रक्षिताः ।

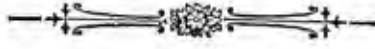

स्वर्गरोहण पर्व.

श्रीः ।

श्रीमन्महाभारतम् ।

स्वर्गरोहणपर्व १८ ।

प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

स्वर्गं गतेन युधिष्ठिरेण तत्र महासमुच्छ्रयेण शोभमानदुर्योधनदर्शनम् ॥ १ ॥ तथा तदुत्कृष्टासहिष्णुतया तदीयदोषो-
द्घाटनेन तेन सह स्वेन स्वर्गवासानभिरोचननिवेदनपूर्वकं नारदंप्रति स्वस्य आत्रादिदिदक्षानिवेदनम् ॥ २ ॥

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम् ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥ १
जनमेजय उवाच ।
स्वर्गं त्रिविष्टपं प्राप्य मम पूर्वपितामहाः ।
पाण्डवा धार्तराष्ट्राश्च कानि स्थानानि भेजिरे ॥ १
एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं सर्वविच्चासि मे मतः ।
महर्षिणाऽभ्यनुज्ञातो व्यासेनाद्भुतकर्मणा ॥ २
वैशंपायन उवाच ।
स्वर्गं त्रिविष्टपं प्राप्य तव पूर्वपितामहाः ।
युधिष्ठिरप्रभृतयो यदकुर्वत तच्छृणु ॥ ३
स्वर्गं त्रिविष्टपं प्राप्य धर्मराजो युधिष्ठिरः ।
दुर्योधनं श्रिया जुष्टं ददर्शासीनमासने ॥ ४
भ्राजमानमिवादित्यं वीरलक्ष्म्याऽभिसंवृतम् ।
देवैर्भ्राजिष्णुभिः साध्यैः सहितं पुण्यकर्मभिः ॥ ५
ततो युधिष्ठिरो राजा दुर्योधनममर्षितः ।
सहसा सन्निवृत्तोऽभूच्छ्रयं दृष्ट्वा सुयोधने ॥ ६
ब्रुवन्नुच्चैर्वचस्तान्वै नाहं दुर्योधनेन वै ।
सहितः कामये लोकाँल्लुब्धेनादीर्घदर्शिना ॥ ७
यत्कृते पृथिवी सर्वा सुहृदो बान्धवास्तथा ।

हतास्माभिः प्रसह्याजौ क्लिष्टैः पूर्वं महावने ॥ ८
द्रौपदी च सभामध्ये पाञ्चाली धर्मचारिणी ।
पर्याकृष्टाऽनवघाङ्गी पत्नी नो गुरुसन्निधौ ॥ ९
अस्ति देवा न मे कामः सुयोधनमुदीक्षितुम् ।
तत्राहं गन्तुमिच्छामि यत्र ते भ्रातरो मम ॥ १०
नैवमित्यब्रवीत्तं तु नारदः प्रहसन्निव ।
स्वर्गे निवासे राजेन्द्र विरुद्धं चापि नश्यति ॥ ११
युधिष्ठिर महाबाहो मैवं वोचः कथंचन ।
दुर्योधनं प्रति नृपं शृणु चेदं वचो मम ॥ १२
एष दुर्योधनो राजा पूज्यते त्रिदशैः सह ।
सद्भिश्च राजप्रवरैर्य इमे स्वर्गवासिनः ॥ १३
वीरलोकगतिं प्राप्ता युद्धे हुत्वाऽऽत्मनस्तनुम् ।
यूयं सर्वे सुरसमा येन युद्धेन बाधिताः ॥ १४
स एष क्षत्रधर्मेण स्थानमेतदवाप्तवान् ।
भये महति योऽभीतो बभूव पृथिवीपतिः ॥ १५
न तन्मनसि कर्तव्यं पुत्र यद्व्यूतकारितम् ।
द्रौपद्याश्च परिक्लेशं न चिन्तयितुमर्हसि ॥ १६
ये चान्येऽपि परिक्लेशा युष्माकं ज्ञातिकारिताः ।
संग्रामेष्वथवाऽन्यत्र न तान्संस्मर्तुमर्हसि ॥ १७
समागच्छ यथान्यायं राज्ञा दुर्योधनेन वै ।

त्रीणि विष्टपानि भुवनानि फलोत्कर्षवशाद्यत्रान्तर्भवन्ति
तादृशं स्वर्गं प्राप्य ॥ १ ॥ तत इति । स्वर्गेऽप्यमर्षो दुस्वयज
स्वर्गा० १

इति संस्काराणां प्रावत्यमुक्तम् ॥ ६ ॥ हताः अस्माभिः
संधिरार्षः ॥ ९ ॥ विरुद्धं वैरादिकं नश्यति अन्तर्धीयते ॥ ११ ॥

स्वर्गोऽयं नेह वैराणि भवन्ति मनुजाधिप ॥ १८
 नारदेनैवमुक्तस्तु कुरुराजो युधिष्ठिरः ।
 भ्रातृन्पप्रच्छ मेधावी वाक्यमेतदुवाच ह ॥ १९
 यदि दुर्योधनस्यैते वीरलोकाः सनातनाः ।
 अधर्मज्ञस्य पापस्य पृथिवीसुहृद्द्रुहः ॥ २०
 यत्कृते पृथिवी नष्टा सहसा सनरद्विपा ।
 वयं च मन्युना दग्धा वैरं प्रतिचिकीर्षवः ॥ २१
 ये ते वीरा महात्मानो भ्रातरो मे महाव्रताः ।
 सत्यप्रतिज्ञा लोकस्य शूरा वै सत्यवादिनः ।

तेषामिदानीं के लोका द्रष्टुमिच्छामि तानहम् ॥ २२
 कर्णं चैव महात्मानं कौन्तेयं सत्यसंगरम् ।
 धृष्टद्युम्नं सात्यकिं च धृष्टद्युम्नस्य चात्मजान् ॥ २३
 ये च शस्त्रैर्वधं प्राप्ताः क्षत्रधर्मेण पार्थिवाः ।
 क्रतु ते पार्थिवान्ब्रह्मन्नैतान्पश्यामि नारद ॥ २४
 विराटद्रुपदौ चैव धृष्टकेतुमुखांश्च तान् ।
 शिखण्डिनं च पाञ्चाल्यं द्रौपदेयांश्च सर्वशः ।
 अभिमन्युं च दुर्धर्षं द्रष्टुमिच्छामि नारद ॥ २५

॥ इति श्रीमन्महाभारते स्वर्गरोहणपर्वणि प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

स्वर्गे कर्णादिवन्धुजनानपश्यता युधिष्ठिरेण देवान्प्रति यत्र कुत्रापि बन्धुजनैः सहैव स्वस्य निवासेच्छानिवे-
 दनम् ॥ १ ॥ देवैर्युधिष्ठिराय बन्धुजनप्रदर्शनं चोदितेन देवदूतेन तस्य नरकप्रदेशप्रापणम् ॥ २ ॥ दुर्दर्शनरकदर्शनास-
 हिष्णुतया सह दूतेन प्रतिनिवर्तमानेन युधिष्ठिरेण श्रुतपूर्वकण्ठध्वनिश्रवणम् ॥ ३ ॥ ततो युधिष्ठिरपृष्टैस्त्विं प्रति स्वर्पां
 कर्णभीमादिध्वकथनम् ॥ ४ ॥ ततस्तेन दूतं प्रति इन्द्रे स्वस्य तत्समीपं प्रत्यनागमनचोदना ॥ ५ ॥ दूतेनेन्द्रे युधिष्ठिरचि-
 कीर्षितनिवेदनम् ॥ ६ ॥

युधिष्ठिर उवाच ।
 नेह पश्यामि विबुधा राधेयममितौजसम् ।
 भ्रातरौ च महात्मानौ युधामन्यूत्तमौजसौ ॥ १
 जुहुवुर्ये शरीराणि रणवह्नौ महारथाः ।
 राजानो राजपुत्राश्च ये मदर्थे हता रणे ॥ २
 क्व ते महारथाः सर्वे शार्दूलसमविक्रमाः ।
 तैरप्ययं जितो लोकः कश्चित्पुरुषसत्तमैः ॥ ३
 यदि लोकानिमान्प्राप्तास्ते च सर्वे महारथाः ।
 स्थितं विच हि मां देवाः सहितं तैर्महात्मभिः ॥ ४
 कश्चिन्न तैरवाप्तोऽयं नृपैर्लोकोऽक्षयः शुभः ।
 न तैरहं विना वत्से भ्रातृभिर्ज्ञातिभिस्तथा ॥ ५
 मातुर्हि वचनं श्रुत्वा तदा सलिलकर्मणि ।
 कर्णस्य क्रियतां तोयमिति तप्यामि तेन वै ॥ ६
 इदं च परितप्यामि पुनःपुनरहं सुराः ।
 यन्मातुः सदृशौ पादौ तस्याहममितात्मनः ॥ ७
 दृष्ट्वैव तं नानुगतः कर्णं परबलार्दनम् ।
 न ह्यस्मान्कर्णसहिताञ्जयेच्छक्रोऽपि संयुगे ॥ ८

तमहं यत्रतत्रस्थं द्रष्टुमिच्छामि सूर्यजम् ।
 अविज्ञातो मया योसौ घातितः सव्यसाचिना ९
 भीमं च भीमविक्रान्तं प्राणेभ्योऽपि प्रियं मम ।
 अर्जुनं चेन्द्रसंकाशं यमौ चैव यमोपमौ ॥ १०
 द्रष्टुमिच्छामि तां चाहं पाञ्चालीं धर्मचारिणीम् ।
 न चेह स्थातुमिच्छामि सत्यमेवं ब्रवीमि वः ॥ ११
 किं मे भ्रातृविहीनस्य स्वर्गेण सुरसत्तमाः ।
 यत्र ते मम स स्वर्गो नायं स्वर्गो मतो मम ॥ १२
 देवा ऊचुः ।
 यदि वै तत्र ते श्रद्धा गम्यतां तत्र माचिरम् ।
 प्रिये हि तव वर्तामो देवराजस्य शासनात् ॥ १३
 वैशंपायन उवाच ।
 इत्युक्त्वा तं ततो देवा देवदूतमुपादिशन् ।
 युधिष्ठिरस्य सुहृदो दर्शयेति परंतप ॥ १४
 ततः कुन्तीसुतो राजा देवदूतश्च जग्मतुः ।
 सहितौ राजशार्दूल यत्र ते पुरुषर्षभाः ॥ १५
 अग्रतो देवदूतश्च ययौ राजा च पृष्ठतः ।

पन्थानमशुभं दुर्गं सेवितं पापकर्मभिः ॥ १६
 तमसा संवृतं घोरं केशशैवलशाद्वलम् ।
 युक्तं पापकृतां गन्धैर्मांसशोणितकर्दमम् ॥ १७
 दंशोत्पातकभल्लुकमक्षिकामशकावृतम् ।
 इतश्चेतश्च कुणपैः समन्तात्परिवारितम् ॥ १८
 अस्थिकेशसमाकीर्णं कृमिकीटसमाकुलम् ।
 ज्वलनेन प्रदीप्तेन समन्तात्परिवेष्टितम् ॥ १९
 अयोमुखैश्च काकाघैर्गृध्रैश्च समभिद्रुतम् ।
 सूचीमुखैस्तथा प्रेतैर्विन्ध्यशैलोपमैर्वृतम् ॥ २०
 मेदोरुधिरयुक्तैश्च च्छिन्नबाहूरुपाणिभिः ।
 निकृत्तोदरपादैश्च तत्रतत्र प्रवेशितैः ॥ २१
 स तत्कुणपदुर्गन्धमशिवं रोमहर्षणम् ।
 जगाम राजा धर्मात्मा मध्ये बहु विचिन्तयन् ॥ २२
 ददशोष्णोदकैः पूर्णां नदीं चापि सुदुर्गमाम् ।
 असिपत्रवनं चैव निशितं क्षुरसंवृतम् ॥ २३
 करंभवालुकास्तप्ता आयसीश्च शिलाः पृथक् ।
 लोहकुंभीश्च तैलस्य काथ्यमानाः समन्ततः ॥ २४
 कूटशाल्मलिकं चापि दुःस्पर्शं तीक्ष्णकण्टकम् ।
 ददर्शन्याश्च कौन्तेयो यातनाः पापकर्मिणाम् ॥ २५
 स तं दुर्गन्धमालक्ष्य देवदूतमुवाच ह ।
 कियदध्वानमस्माभिर्गन्तव्यमिममीदृशम् ॥ २६
 क्व च ते भ्रातरो मह्यं तन्ममाख्यातुमर्हसि ।
 देशोऽयं कश्च देवानामेतदिच्छामि वेदितुम् ॥ २७
 स संनिवृत्ते श्रुत्वा धर्मराजस्य भाषितम् ।
 देवदूतोऽब्रवीच्चैनमेतावद्भ्रमनं तव ॥ २८
 निवर्तितव्यो हि मया तथाऽस्म्युक्तो दिवौकसैः ।
 यदि श्रान्तोसि राजेन्द्र त्वमथागन्तुमर्हसि ॥ २९
 युधिष्ठिरस्तु निर्विण्णस्तेन गन्धेन मूर्च्छितः ।
 निवर्तने धृतमनाः पर्यावर्तत भारत ॥ ३०
 स संनिवृत्तो धर्मात्मा दुःखशोकसमाहतः ।
 शुश्राव तत्र वदतां दीना वाचः समन्ततः ॥ ३१
 भोभो धर्मज राजर्षे पुण्याभिजन पाण्डव ।
 अनुग्रहार्थमस्माकं तिष्ठ तावन्मुहूर्तकम् ॥ ३२

आयाति त्वयि दुर्धर्षे वाति पुण्यः समीरणः ।
 तव गन्धानुगस्तात येनास्मान्मुखमागमत् ॥ ३३
 ते वयं पार्थ दीर्घस्य कालस्य पुरुषर्षभ ।
 सुखमासादयिष्यामस्त्वां दृष्ट्वा राजसत्तम ॥ ३४
 संतिष्ठस्व महाबाहो मुहूर्तमिह भारत ।
 त्वयि तिष्ठति कौरव्य यातनाऽस्मान्न बाधते ॥ ३५
 एवं बहुविधा वाचः कृपणा वेदनावताम् ।
 तस्मिन्देसे स शुश्राव समन्ताद्बदतां नृप ॥ ३६
 तेषां तु वचनं श्रुत्वा दयावन्दीनभाषिणाम् ।
 अहो कृच्छ्रमिति प्राह तस्यौ स च युधिष्ठिरः ॥ ३७
 स ता गिरः पुरस्ताद्भ्रै श्रुतपूर्वाः पुनःपुनः ।
 ग्लानानां दुःखितानां च नाभ्यजानत पाण्डवः ॥
 अबुध्यमानस्ता वाचो धर्मपुत्रो युधिष्ठिरः ।
 उवाच के भवन्तो वै किमर्थमिह तिष्ठथ ॥ ३९
 इत्युक्तास्ते ततः सर्वे समन्तादवभाषिरे ।
 कर्णाऽहं भीमसेनोऽहमर्जुनोऽहमिति प्रभो ॥ ४०
 नकुलः सहदेवोऽहं धृष्टद्युम्नोऽहमित्युत ।
 द्रौपदी द्रौपदेयाश्च इत्येवं ते विजुक्कुशुः ॥ ४१
 ता वाचः स तदा श्रुत्वा तद्देशसदृशीर्नृप ।
 ततो विममृशे राजा किंत्विदं दैवकारितम् ॥ ४२
 किंतु तत्कलुषं कर्म कृतमेभिर्महात्मभिः ।
 कर्णेन द्रौपदेयैर्वा पाञ्चाल्या वा सुमध्यया ॥ ४३
 य इमे पापगन्धेऽस्मिन्देसे सन्ति सुदारुणे ।
 नाहं जानामि सर्वेषां दुष्कृतं पुण्यकर्मणाम् ॥ ४४
 किं कृत्वा धृतराष्ट्रस्य पुत्रो राजा सुयोधनः ।
 तथा श्रिया युतः पापैः सह सर्वैः पदानुगैः ॥ ४५
 महेन्द्र इव लक्ष्मीवानास्ते परमपूजितः ।
 कस्येदानीं विकारोऽयं य इमे नरकं गताः ॥ ४६
 सर्वे धर्मविदः शूराः सत्यागमपरायणाः ।
 क्षत्रधर्मरताः सन्तो यज्वानो भूरिदक्षिणाः ॥ ४७
 किंतु सुप्तोऽसि जागर्मिं चेतयामि न चेतये ।
 अहो चित्तविकारोऽयं स्याद्वा मे चित्तविभ्रमः ॥ ४८
 एवं बहुविधं राजा विममर्श युधिष्ठिरः ।

दुःखशोकसमाविष्टश्चिन्ताव्याकुलितेन्द्रियः ॥ ४९
 क्रोधमाहारयच्चैव तीव्रं धर्मसुतो नृपः ।
 देवांश्च गर्हयामास धर्मं चैव युधिष्ठिरः ॥ ५०
 स तीव्रशोकसंतप्तो देवदूतमुवाच ह ।
 गम्यतां तत्र येषां त्वं दूतस्तेषामुपान्तिकम् ॥ ५१
 न ह्यहं तत्र यास्यामि स्थितोऽसीति निवेद्यताम् ।

मत्संश्रयादिमे दूनाः सुखिनो भ्रातरो हि मे ५२
 इत्युक्तः स तदा दूतः पाण्डुपुत्रेण धीमता ।
 जगाम तत्र यत्रास्ते देवराजः शतक्रतुः ॥ ५३
 निवेदयामास च तद्दर्भराजचिकीर्षितम् ।
 यथोक्तं धर्मपुत्रेण सर्वमेव जनाधिप ॥ ५४

॥ इति श्रीमन्महाभारते स्वर्गारोहणपर्वणि द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

तत्रैवावस्थानपरीक्षया परितुष्टेषु यमेन्द्रादिषु युधिष्ठिरसमीपमुपागतेषु तद्दृष्टपूर्वनरकादीनां क्षणेनान्तर्धानम् ॥ १ ॥
 धर्मेण युधिष्ठिरं प्रति सप्रशंसनं तद्दृष्टनरकस्य परीक्षणायेंद्रमायासृष्टत्वकथनम् ॥ २ ॥ ततो युधिष्ठिरेण गङ्गायामवगाह-
 नान्मानुषशरीरपरित्यागपूर्वकं दिव्यशरीरपरिग्रहणेन महर्ष्यादिभिः स्तूयमानेन सता सहदेवैर्भ्रात्राधिष्ठितदिव्यस्थानगम-
 नम् ॥ ३ ॥

वैशंपायन उवाच ।
 स्थिते मुहूर्ते पार्थे तु धर्मराजे युधिष्ठिरे ।
 आजग्मुस्तत्र कौरव्य देवाः शक्रपुरोगमाः ॥ १
 स च विग्रहवान्धर्मो राजानं संपरीक्ष्य तम् ।
 तत्राजगाम यत्रासौ कुरुराजो युधिष्ठिरः ॥ २
 तेषु भासुरदेहेषु पुण्याभिजनकर्मसु ।
 समागतेषु देवेषु व्यगमत्तत्तमो नृप ॥ ३
 नादृश्यन्त च तास्तत्र यातनाः पापकर्मणाम् ।
 नदी वैतरणी चैव कूटशाल्मलिना सह ॥ ४
 लोहकुम्भ्यः शिलाश्चैव नादृश्यन्त भयानकाः ।
 विकृतानि शरीराणि यानि तत्र समन्ततः ॥ ५
 ददर्श राजा कौरव्यस्तान्सर्वान्सुमहाप्रभान् ॥ ६
 ततो वायुः सुखस्पर्शः पुण्यगन्धवहः शुचिः ।
 वचो देवसमीपस्थः शीतलोऽतीव भारत ॥ ७
 मरुतः सह शक्रेण वसवश्चाश्विनौ सह ।
 साध्या रुद्रास्तथाऽऽदित्या ये चान्येऽपि दिवोकसः
 सर्वे तत्र समाजग्मुः सिद्धाश्च परमर्षयः ।
 यत्र राजा महातेजा धर्मपुत्रः स्थितोऽभवत् ॥ ९
 ततः शक्रः सुरपतिः श्रिया परमया युतः ।

युधिष्ठिरमुवाचेदं सान्त्वपूर्वमिदं वचः ॥ १०
 युधिष्ठिर महाबाहो प्रीता देवगणास्त्वया ।
 एहोहि पुरुषव्याघ्र कृतमेतावता विभो ॥ ११
 सिद्धिः प्राप्ता महाबाहो लोकाश्चाप्यक्षयास्तव ।
 भ्रातृणां सुहृदां चैव गतिर्नित्या सुपूजिता ॥ १२
 न च मन्युस्त्वया कार्यः शृणु चेदं वचो मम ।
 अवश्यं नरकस्तात द्रष्टव्यः सर्वराजभिः ॥ १३
 शुभानामशुभानां च द्वौ राशी पुरुषर्षभ ।
 यः पूर्वं सुकृतं भुङ्क्ते पश्चान्निरयमेति सः ॥ १४
 पूर्वं नरकभाग्यस्तु पश्चात्स्वर्गमुपैति सः ।
 भूयिष्ठं पापकर्मा यः स पूर्वं स्वर्गमश्नुते ॥ १५
 'भूयिष्ठशुभकर्मा त्वमल्पजिह्वतयाऽच्युत ।'
 तेन त्वमेवं गमितो मया श्रेयोर्थिना नृप ॥ १६
 व्याजेन हि त्वया द्रोण उपचीर्णः सुतं प्रति ।
 व्याजेनैव ततो राजन्दर्शितो नरकस्तव ॥ १७
 यथैव त्वं तथा भीमस्तथा पार्थो यमौ तथा ।
 द्रौपदी च तथा कृष्णा व्याजेन नरकं गताः ।
 आगच्छ नरशार्दूल मुक्तास्ते चैव कल्मषात् ॥ १८
 स्वपक्ष्याश्चैव ये तुभ्यं पार्थिवा निहता रणे ।

दूनाः खिन्नाः ॥ ५२ ॥ द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

इतः कुंजर इति अश्वत्थामवधे द्रोण उपचीर्णो वञ्चितः

गजवाचीशब्दो मनुष्यपरलेन ज्ञापित इत्युपचारच्छलेनेत्यर्थः
 ॥ १७ ॥ तुभ्यं तव ॥ १९ ॥

सर्वे स्वर्गमनुप्राप्तास्तान्पश्य भरतर्षभ ॥ १९
कर्णश्चैव महेष्वासः सर्वशस्त्रभृतांवरः ।
स गतः परमां सिद्धिं यदर्थं परितप्यसे ॥ २०
तं पश्य पुरुषव्याघ्रमादित्यतनयं विभो ।
स्वस्थानस्थं महाबाहो जहि शोकं नरर्षभ ॥ २१
भ्रातृन्पुत्रांस्तथा पश्य स्वपक्ष्यांश्चैव पार्थिवान् ।
स्वंस्वं स्थानमनुप्राप्तान्व्येतु ते मानसो ज्वरः ॥ २२
कृच्छ्रं पूर्वं चानुभूय इतःप्रभृति कौरव ।
विहरस्व मया सार्धं गतशोको निरामयः ॥ २३
कर्मणां तात पुण्यानां ज्ञानानां तपसां स्वयम् ।
दानानां च महाबाहो फलं प्राप्नुहि पार्थिव ॥ २४
अद्य त्वां देवगन्धर्वा दिव्याश्चाप्सरसो दिवि ।
उपसेवन्तु कल्याणं विरजोवरभूषणाः ॥ २५
राजसूयजिताँलोकानश्चमेधाभिनिर्मितान् ।
प्राप्नुहि त्वं महाबाहो तपसश्च महाफलम् ॥ २६
उपर्युपरि राज्ञां हि तव लोका युधिष्ठिर ।
हरिश्चन्द्रसमः पार्थ येषु त्वं विहरिष्यसि ॥ २७
मान्धाता यत्र राजर्षिर्यत्र राजा भगीरथः ।
दौष्यन्तिर्यत्र भरतस्तत्र त्वं विहरिष्यसि ॥ २८
एषा देवनदी पुण्या पार्थ त्रैलोक्यपावनी ।
आकाशगङ्गा राजेन्द्र तत्राप्लुत्य गमिष्यसि ॥ २९
अत्र स्नातस्य भावस्ते मानुषो विगमिष्यति ।
गतशोको निरायासो मुक्तवैरो भविष्यसि ॥ ३०
एवं ब्रुवति देवेन्द्रे कौरवेन्द्रं युधिष्ठिरम् ।
धर्मो विग्रहवान्साक्षादुवाच सुतमात्मनः ॥ ३१
भोभो राजन्महाप्राज्ञ प्रीतोऽसि तव पुत्रक ।
मद्भक्त्या सत्यवाक्यैश्च क्षमया च दमेन च ॥ ३२

॥ इति श्रीमन्महाभारते स्वर्गरोहणपर्वणि तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

युधिष्ठिरेण स्वर्गे निवसतां कृष्णकर्णादीनां दर्शनम् ॥ १ ॥ इन्द्रेण युधिष्ठिराय द्रौपदेयादीनां तत्तत्स्थानगतानां पृथ-
कपृथक्प्रदर्शनम् ॥ २ ॥

वैशंपायन उवाच ।

जिज्ञासा परीक्षा ॥ ३३ ॥ स्वर्गोधिरोहणे द्रौपद्या सह सोद-
येषु विनष्टेषु सत्सु । श्वरूपधारिणा शुनकरूपिणा ॥ ३५ ॥ यत्र

एषा तृतीया जिज्ञासा तव राजन्कृता मया ।
न शक्यसे चालयितुं स्वभावात्पार्थ हेतुतः ॥ ३३
पूर्वं परीक्षितो हि त्वं प्रश्नाद्द्वैतवने मया ।
अरणीसहितस्वार्थं तच्च निस्तीर्णवानसि ॥ ३४
सोदयेषु विनष्टेषु द्रौपद्या तत्र भारत ।
श्वरूपधारिणा तत्र पुनस्त्वं मे परीक्षितः ॥ ३५
इदं तृतीयं भ्रातृणामर्थं यत्स्थातुमिच्छसि ।
विशुद्धोसि महाभाग सुखी विगतकल्मषः ॥ ३६
न च ते भ्रातरः पार्थ नरकार्हा विशांपते ।
मायैषा देवराजेन महेन्द्रेण प्रयोजिता ॥ ३७
अवश्यं नरकास्तात् द्रष्टव्याः सर्वराजभिः ।
ततस्त्वया प्राप्तमिदं मुहूर्तं दुःखमुत्तमम् ॥ ३८
न सव्यसाची भीमो वा यमौ वा पुरुषर्षभौ ।
कर्णो वा सत्यवाक् शूरो नरकार्हाश्चिरं नृप ॥ ३९
न कृष्णा राजपुत्री च नरकार्हा कथंचन ।
एहोहि भरतश्रेष्ठ पश्य चेमाँस्त्रिलोकगान् ॥ ४०
वैशंपायन उवाच ।

एवमुक्तः स राजर्षिस्तत्र पूर्वपितामहः ।
जगाम सह धर्मेण सर्वैश्च त्रिदिवालयैः ॥ ४१
गङ्गां देवनदीं पुण्यां पावनीमृषिसंस्तुताम् ।
अवगाह्य ततो राजा तनुं तत्याज मानुषीम् ॥ ४२
ततो दिव्यवपुर्भूत्वा धर्मराजो युधिष्ठिरः ।
निर्वैरो गतसंतापो जले तस्मिन्समाप्नुतः ॥ ४३
ततो ययौ बृतो देवैः कुरुराजो युधिष्ठिरः ।
धर्मेण सहितो धीमाँस्तूयमानो महर्षिभिः ॥ ४४
यत्र ते पुरुषव्याघ्राः शूरा विगतमन्यवः ।
पाण्डवा धार्तराष्ट्राश्च स्वानि स्थानानि भेजिरे ४५

ततो युधिष्ठिरो राजा देवैः सर्षिमरुद्गणैः ।

ते पाण्डवास्तत्र देवैः सह ययाविति द्वयोः संबन्धः ॥ ४४ ॥
तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

स्तूयमानो ययौ तत्र यत्र ते कुरुपुङ्गवाः ॥ १	रत्यर्थं भवतां ह्येषा निर्मिता शूलपाणिना ।
ददर्श तत्र गोविन्दं ब्राह्मेण वपुषाऽन्वितम् ।	द्रुपदस्य कुले जाता भवद्भिश्चोपजीविता ॥ १३
तेनैव दृष्टपूर्वेण सादृश्येनैव सूचितम् ॥ २	एते पञ्च महाभागा गन्धर्वाः पावकप्रभाः ।
दीप्यमानं स्ववपुषा दिव्यैरस्त्रैरुपस्थितम् ।	द्रौपद्यास्तनया राजन्युष्माकममितौजसः ॥ १४
चक्रप्रभृतिभिर्घोरैर्दिव्यैः पुरुषविग्रहैः ॥ ३	पश्य गन्धर्वराजानं धृतराष्ट्रं मनीषिणम् ।
उपास्यमानं वीरेण फल्गुनेन सुवर्चसा ।	एनं च त्वं विजानीहि भ्रातरं पूर्वजं पितुः ॥ १५
तथास्वरूपं कौन्तेयो ददर्श मधुसूदनम् ॥ ४	अयं ते पूर्वजो भ्राता कौन्तेयः पावकद्युतिः ।
तावुभौ पुरुषव्याघ्रौ समुद्रीक्ष्य युधिष्ठिरम् ।	सूर्यपुत्रो रथिश्रेष्ठो राधेय इति विश्रुतः ।
यथावत्प्रतिपेदाते पूजया देवपूजितौ ॥ ५	आदित्यसहितो भाति पश्यैनं पुरुषर्षभम् ॥ १६
अपरस्मिन्नथोद्देशे कर्णं शस्त्रभृतां वरम् ।	साध्यानामथ देवानां विश्वेषां मरुतामपि ।
द्वादशादित्यसहितं ददर्श कुरुनन्दनः ॥ ६	गणेषु पश्य राजेन्द्र वृष्ण्यन्धकमहारथान् ।
अथापरस्मिच्छुद्देशे मरुद्गणवृत्तं विभुम् ।	सात्यकिप्रमुखान्वीरान्भोजांश्चैव महाबलान् ॥ १७
भीमसेनमथापश्यत्तेनैव वपुषाऽन्वितम् ॥ ७	सोमेन सहितं पश्य सौभद्रमपराजितम् ।
वायोर्मूर्तिमतः पार्श्वे दिव्यमूर्तिसमन्वितम् ।	अभिमन्युं महेश्वासं निशाकरसमद्युतिम् ॥ १८
श्रिया परमया युक्तं सिद्धिं परमिकां गतम् ॥ ८	एष पाण्डुर्महेश्वासः कुन्त्या मात्या च संगतः ।
अश्विनोस्तु तथा स्थाने दीप्यमानौ स्वतेजसा ।	विमानेन सदाऽभ्येति पिता तव ममान्तिकम् १९
नकुलं सहदेवं च ददर्श कुरुनन्दनः ॥ ९	वसुभिः सहितं पश्य भीष्मं शान्तनवं नृपम् ।
तथा ददर्श पाञ्चालीं कमलोत्पलमालिनीम् ।	द्रोणं बृहस्पतेः पार्श्वे गुरुमेनं निशामय ॥ २०
वपुषा स्वर्गमाक्रम्य तिष्ठन्तीमर्कवर्चसम् ॥ १०	एते चान्ये महीपाला योधास्तव च पाण्डव ।
तत्रैनां सहसा राजा स्पृष्टुमैच्छद्युधिष्ठिरः ।	गन्धर्वसहिता यान्ति यक्षपुण्यजनैस्तथा ॥ २१
ततोऽस्य भगवानिन्द्रः कथयामास देवराद् ॥ ११	गुह्यकानां गतिं चापि केचित्प्राप्ता नराधिपाः ।
श्रीरेषा द्रौपदीरूपा त्वदर्थं मानुषं गता ।	त्यक्त्वा देहं जितः स्वर्गः पुण्यवाग्बुद्धिकर्मभिः ॥
अयोनिजा लोककान्ता पुण्यगन्धा युधिष्ठिर १२	

॥ इति श्रीमन्महाभारते स्वर्गारोहणपर्वणि चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

वैशंपायनेन जनमेजयंप्रति भीष्मद्रोणादीनां स्वस्वसुकृतफलत्वेन स्वर्गभोगानन्तरं स्वैस्त्वरंशिभिः सहैक्यप्राप्तिकथनम् ॥ १ ॥ जनमेजयेन यज्ञान्ते सबहुमानमास्तिकादिप्रेषणपूर्वकं तक्षशिलातो हास्तिनमेत्य प्रजापालनपूर्वकं सुखनिवासः ॥ २ ॥ सौतिना शौनकादीन्प्रति जनमेजयाय वैशंपायनोक्तभारतकथनसमापनपूर्वकं भारतमहिमप्रशंसनम् ॥ ३ ॥

जनमेजय उवाच ।

भीष्मद्रोणौ महात्मानौ धृतराष्ट्रश्च पार्थिवः ।
विराटद्रुपदौ चोभौ शङ्खश्चैवोत्तरस्तथा ॥ १
धृष्टकेतुर्जयत्सेनो राजा चैव स सत्यजित् ।

ब्राह्मेण ब्रह्मणा आराधयेन ॥ २ ॥ उपस्थितं सेवितं अत्रैः

दुर्योधनसुताश्चैव शकुनिश्चैव सौबलः ॥ २
कर्णपुत्राश्च विक्रान्ता राजा चैव जयद्रथः ।
घटोत्कचादयश्चैव ये चान्ये नानुकीर्तिताः ॥ ३
ये चान्ये कीर्तिता वीरा राजानो दीप्तमूर्तयः ।

॥ ३ ॥ मानुषं मानुषभावम् ॥ १२ ॥ चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

स्वर्गे कालं कियन्तं ते तस्थुस्तदपि शंस मे ॥ ४
 आहोस्विच्छाश्वतं स्थानं तेषां तत्र द्विजोत्तम ।
 अन्ते वा कर्मणां कां ते गतिं प्राप्ता नरर्षभाः ॥ ५
 एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं प्रोच्यमानं द्विजोत्तम ।
 तपसा हि प्रदीप्तेन सर्वं त्वमनुपश्यसि ॥ ६
 सौतिरुवाच ।
 इत्युक्तः स तु विप्रर्षिरनुज्ञातो महात्मना ।
 व्यासेन तस्य नृपतेराख्यातमुपचक्रमे ॥ ७
 वैशंपायन उवाच ।
 गन्तव्यं कर्मणामन्ते सर्वेषां मनुजाधिप ।
 शृणु गुह्यमिदं राजन्देवानां भरतर्षभ ।
 यदुवाच महातेजा दिव्यचक्षुः प्रतापवान् ॥ ८
 मुनिः पुराणः कौरव्य पाराशर्यो महाव्रतः ।
 अगाधबुद्धिः सर्वज्ञो गतिज्ञः सर्वकर्मणाम् ॥ ९
 तेनोक्तं कर्मणामन्ते प्रविशन्ति स्विकां क्षनुम् १०
 वसूनेव महातेजा भीष्मः प्राप महाद्युतिः ।
 अष्टावेव हि दृश्यन्ते वसवो भरतर्षभ ॥ ११
 बृहस्पतिं विवेशाथ द्रोणो ह्यङ्गिरसां वरम् ।
 कृतवर्मा तु हार्दिक्यः प्रविवेश मरुद्गणान् ॥ १२
 सनत्कुमारं प्रद्युम्नः प्रविवेश यथागतम् ।
 धृतराष्ट्रो धनेशस्य लोकान्प्राप दुरासदान् ॥ १३
 धृतराष्ट्रेण सहिता गान्धारी च यशस्विनी ।
 पत्नीभ्यां सहितः पाण्डुर्महेन्द्रसदंनं ययौ ॥ १४
 विराटद्रुपदौ चोभौ धृष्टकेतुश्च पार्थिवः ।
 निशठाक्रूरसांवाश्च भानुः कण्वो विदूरथः ॥ १५
 भूरिश्रवाः शलश्चैव भूरिश्र पृथिवीपतिः ।
 कंसश्चैवोग्रसेनश्च वसुदेवस्तथैव च ॥ १६
 उत्तरश्च सह भ्रात्रा शङ्खेन नरपुङ्गवः ।
 विश्वेषां देवतानां ते विविशुर्नरसत्तमाः ॥ १७
 [वर्चा नाम महातेजाः सोमपुत्रः प्रतापवान् ।
 सोमिमन्युर्वृसिंहस्य फल्गुनस्य सुतोऽभवत् ॥ १८
 स युद्धा क्षत्रधर्मेण यथा नान्यः पुमान्कचित् ।]
 विवेश सोमं धर्मात्मा कर्मणोन्ते महारथः ॥ १९

आविवेश रविं कर्णो निहतः पुरुषर्षभ ।
 द्वापरं शकुनिः प्राप धृष्टद्युम्नस्तु पावकम् ॥ २०
 धृतराष्ट्रात्मजाः सर्वे यातुधानान्प्रपेदिरे ।
 धर्ममेवाविशत्क्षत्ता राजा चैव युधिष्ठिरः ॥ २१
 अनन्तो भगवान्देवः प्रविवेश रसातलम् ।
 पितामहनियोगाद्वै यो योगाद्गामधारयत् ॥ २२
 यः स नारायणो नाम देवदेवः सनातनः ।
 तस्यांशो वासुदेवस्तु कर्मणोन्ते विवेश ह ॥ २३
 षोडशस्त्रीसहस्राणि वासुदेवपरिग्रहाः ।
 अमजंस्ताः सरस्वत्यां कालेन जनमेजय ॥ २४
 तत्र त्यक्त्वा शरीराणि दिवमारुरुहुः पुनः ।
 ताश्चैवाप्सरसो भूत्वा वासुदेवमुपाविशन् ॥ २५
 हतास्तस्मिन्महायुद्धे ये वीरास्तु महारथाः ।
 घटोत्कचादयश्चैव देवान्यक्षाश्च भेजिरे ॥ २६
 दुर्योधनसहायाश्च राक्षसा येऽनुकीर्तिताः ।
 प्राप्तास्ते क्रमशो राजन्सर्वलोकाननुत्तमान् ॥ २७
 भवनं च महेन्द्रस्य कुबेरस्य च धीमतः ।
 वरुणस्य तथा लोकान्विविशुः पुरुषर्षभाः ॥ २८
 एतत्ते सर्वमाख्यातं विस्तरेण महाद्युते ।
 कुरूणां चरितं कृत्स्नं पाण्डवानां च भारत ॥ २९
 सौतिरुवाच ।
 एतच्छ्रुत्वा द्विजश्रेष्ठात्स राजा जनमेजयः ।
 विस्मितोऽभवदत्यर्थं यज्ञकर्मन्तरेष्वथ ॥ ३०
 ततः समापयामासुः कर्म तत्तस्य याजकाः ।
 आस्तिकश्चाभवत्प्रीतः परिमोक्ष्य भुजङ्गमान् ३१
 ततो द्विजातीन्सर्वास्तान्दक्षिणाभिरतोपयत् ।
 पूजिताश्चापि ते राज्ञा ततो जग्मुर्यथागतम् ॥ ३२
 विसर्जयित्वा विप्रांस्तान्नाजाऽपि जनमेजयः ।
 हृष्टस्तक्षशिलायाः स पुनरायाद्रजाह्वयम् ॥ ३३
 एतत्ते सर्वमाख्यातं वैशंपायनकीर्तितम् ।
 व्यासाज्ञया समाज्ञातं सर्पसत्रे नृपस्य हि ॥ ३४
 पुण्योऽयमितिहासाख्यः पवित्रं चेदमुत्तमम् ।
 कृष्णेन मुनिना विप्र निर्मितं सत्यवादिना ॥ ३५

सर्वज्ञेन विधिज्ञेन धर्मज्ञानवता सता ।
 अतीन्द्रियेण शुचिना तपसा भावितात्मना ॥ ३६
 ऐश्वर्ये वर्तता चैव साङ्ख्ययोगवता तथा ।
 नैकतन्त्रविबुद्धेन दृष्ट्वा दिव्येन चक्षुषा ॥ ३७
 कीर्तिं प्रथयता लोके पाण्डवानां महात्मनाम् ।
 अन्येषां क्षत्रियाणां च भूरिद्रविणतेजसाम् ॥ ३८
 'क्रीडां च वासुदेवस्य देवदेवस्य शार्ङ्गिणः ।
 विश्वेषां देवभागानां जन्मसायुज्यमेव च ॥' ३९
 य इदं शृणुयाद्विद्वान्पर्वसु द्विजसत्तमः ।
 धृतपाप्मा जितस्वर्गो ब्रह्मभूयाय गच्छति ॥ ४०
 कार्ण्यं वेदमिमं सर्वं शृणुयाद्यः समाहितः ।
 ब्रह्महत्याकृतं पापं तत्क्षणादेव नश्यति ॥ ४१
 यश्चेदं श्रावयेच्छ्राद्धे ब्राह्मणान्पादमन्ततः ।
 अक्षयमन्नपानं वै पितृस्तस्योपतिष्ठते ॥ ४२
 अह्ना यदेनः कुरुते इन्द्रियैर्मनसाऽपि वा ।
 महाभारतमाख्याय सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ४३
 [यद्रात्रौ कुरुते पापं ब्राह्मणः स्त्रीगणैर्वृतः ।
 महाभारतमाख्याय पूर्वा सन्ध्यां प्रमुच्यते ॥ ४४
 महच्चाद्भारवच्चाच्च महाभारतमुच्यते ।
 निरुक्तमस्य यो वेद सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ४५
 अष्टादशपुराणानि धर्मशास्त्राणि सर्वशः ।
 वेदाः साङ्गास्तथैकत्र भारतं चैकतः स्थितम् ॥ ४६
 श्रूयतां सिंहनादोऽयमृपेस्तस्य महात्मनः ।
 अष्टादशपुराणानां कर्तुर्वेदमहोदधेः ॥ ४७]
 त्रिभिर्वर्षैर्महत्पुण्यं कृष्णद्वैपायनः प्रभुः ।
 अखिलं भारतं चेदं चकार भगवान्मुनिः ॥ ४८
 [आकर्ण्य भक्त्या सततं जयाख्यं भारतं महत् ।
 श्रीश्च कीर्तिस्तथा विद्या भवन्ति सहिताः सदा ॥]
 धर्मे चार्थे च कामे च मोक्षे च भरतर्षभ ।
 यदिहास्ति तदन्यत्र यन्नेहास्ति न कुत्रचित् ॥ ५०

विधिज्ञेन देवज्ञेन । अतीन्द्रियेणेन्द्रियाण्यतिकान्तेन ॥ ३६ ॥ सर्वेषां तृतीयान्तानां निर्मितमित्यनेनान्वयः । अन्येषामपि कीर्तिं वासुदेवस्य क्रीडां च प्रथयतेति संबन्धः ॥ ३८ ॥ यश्चेदं श्रावयेच्छ्राद्धान्सादा पर्वणिपर्वणि । ब्रह्मभूयाय कल्पते । इति झ. पाठः ॥ ४० ॥ ब्रह्महत्यादिपापानां कोटिस्तस्य विनश्यति इति झ. पाठः ॥ ४१ ॥ अन्ततो निकटे ॥ ४२ ॥ आख्याय पश्चा-

“वाच्यते यत्र सततं जयाख्यं भारतं महत् ।
 श्रीश्च कीर्तिश्च विद्या च भवन्ति मुदिताः सदा ५१
 भारतस्य तु वक्तारं ब्रह्मर्षिं च महागुरुम् ।
 वैशंपायनमारोप्य स्वर्णभद्रासनं तदा ॥ ५२
 जनमेजयादिराजान आस्तिकाद्या द्विजातयः ।
 धर्मदत्तादिवैश्याश्च सोम्यवंश्यादिशूद्रकाः ॥ ५३
 प्रयुतं चायुतं चेति सहस्रं शतमित्यपि ।
 दशकं चेति निष्काणामानर्चुस्तं महागुरुम् ॥ ५४
 निष्काणां दशकं दत्त्वा मृतपुत्रोऽमृतप्रजः ।
 ऊष्मादिव्याधियुक्तश्च शतं दत्त्वा निरामयः ॥ ५५
 सहस्रदानात्संतानहीनः संतानपुत्रवान् ।
 आयुरारोग्यमैश्वर्यं भेजुस्तेऽन्नं च पुत्रकान् ॥ ५६
 सुवर्णं रजतं रत्नं सर्वाण्याभरणानि च ।
 सर्वोपकरणैर्युक्तं निधिनिक्षेपसंयुतम् ॥ ५७
 इष्टकाभित्तिसंयुक्तमग्निवाधादिवर्जितम् ।
 देवपूजामिहोत्रादिपाठार्थगृहसंयुतम् ।
 सान्तर्बहिस्संवरणं सप्रासादं सगोगृहम् ॥ ५८
 व्यष्ट्या समष्ट्या वा दद्यात्स्वर्गारोहणपर्वणि ।
 निवृत्तिकामो दद्याच्चेत्पुनर्जन्म न विद्यते ॥ ५९
 सकामश्चेद्ब्रह्मकल्पं सुखं ब्रह्मगृहे वसेत् ॥ ६०
 पुराणमुखतो यस्माद्वेदान्तज्ञानमाप्यते ।
 स तेन गुरुराख्यातस्तत्पूजा हीशपूजनम् ॥ ६१
 भारतस्य तु वक्तारं श्रोतारं लेखकांस्तदा ।
 प्रपूजयन्ति संहृष्टाः सिद्धाश्च परमर्षयः ॥ ६२
 महाभारतवक्तारं नार्चयन्तीह ये नराः ।
 तेषां सर्वक्रियाहानिर्भवेद्देवाः शपन्ति च ॥” ६३
 जयो नामेतिहासोऽयं श्रोतव्यो जयमिच्छता ।
 राज्ञा राजसुतैश्चैव गर्भिण्या चैव योषिता ॥ ६४
 [स्वर्गकामो लभेत्स्वर्गं जयकामो लभेजयम् ।

संध्यां प्रमुच्यत इति झ. पाठः । तत्र महाभारतस्याल्पमपि पश्चिमायां संध्यायां पठ्यते चेद्दिनकृतं पापं नश्यति । एवं प्रातः-संध्यायां रात्रिकृतमित्यर्थः ॥ ४३ ॥ निरुक्तं नामनिर्वचनं ॥ ४५ ॥ त्रिभिर्वर्षैरिदं पूर्णमिति झ. पाठः ॥ ४८ ॥ चकारचतुष्टयादधर्मादिचतुष्टयमप्यत्रोक्तं हानार्थमिति बोध्यम् ॥ ५० ॥ श्रोतव्यो भोक्षमिच्छता । ब्राह्मणेन च राज्ञा च

गर्भिणी लभते पुत्रं कन्यां वा बहुभागिनीम् ६५
 अनागतश्च मोक्षश्च कृष्णद्वैपायनः प्रभुः ।
 संदर्भं भारतस्यास्य कृतवान्धर्मकाम्यया ॥ ६६
 *षष्टिं शतसहस्राणि चकारान्यां स संहिताम् ।
 त्रिंशच्छतसहस्राणि देवलोके प्रतिष्ठितम् ॥ ६७
 पित्र्ये पञ्चदशं ज्ञेयं यक्षलोके चतुर्दश ।
 एकं शतसहस्रं तु मानुषेषु प्रभाषितम् ॥* ६८
 नारदोऽश्रावयद्देवानसितो देवलः पितृन् ।
 रक्षोयक्षाञ्शुको मर्त्यान्वैशंपायन एव तु ॥ ६९
 इतिहासमिमं पुण्यं महार्थं वेदसंमितम् ।
 व्यासोक्तं श्रूयते येन कृत्वा ब्राह्मणमग्रतः ॥ ७०
 स नरः सर्वकामांश्च कीर्तिं प्राप्येह शौनक ।
 गच्छेत्परमिकां सिद्धिमत्र मे नास्ति संशयः ॥ ७१
 भारताध्ययनात्पुण्यादपि पादमधीयतः ।
 श्रद्धया परया भक्त्या श्राव्यते चापि येन तु ।
 य इमां संहितां पुण्यां पुत्रमध्यापयच्छुकम् ॥ ७२
 मातापितृसहस्राणि पुत्रदारशतानि च ।
 संसारेष्वनुभूतानि यान्ति यास्यन्ति चापरे ॥ ७३
 हर्षस्थानसहस्राणि भयस्थानशतानि च ।
 दिवसेदिवसे मूढमाविशन्ति न पण्डितम् ॥ ७४
 ऊर्ध्वबाहुर्विरौम्येष न च कश्चिच्छृणोति मे ।
 धर्मादर्थश्च कामश्च स किमर्थं न सेव्यते ॥ ७५
 न जातु कामान्न भयान्न लोभा-
 द्भ्रमं त्यजेज्जीवितस्यापि हेतोः ।
 नित्यो धर्मः सुखदुःखे त्वनित्ये
 जीवो नित्यो हेतुरस्य त्वनित्यः ॥ ७६

॥ इति श्रीमन्महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यां स्वर्गरोहणपर्वणि पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

॥ समाप्तं स्वर्गरोहणपर्व ॥ १८ ॥ इति श्रीमन्महाभारतं समाप्तम् ॥

इमां भारतसावित्रीं प्रातरुत्थाय यः पठेत् ।
 स भारतफलं प्राप्य परं ब्रह्माधिगच्छति ॥ ७७
 यथा समुद्रो भगवान्यथा हि हिमवान्गिरिः ।
 ख्यातावुभौ रत्ननिधी तथा भारतमुच्यते ॥ ७८
 कार्ष्णं वेदमिमं विद्वाञ्श्रावयित्वाऽर्थमश्नुते ।
 इदं भारतमाख्यानं यः पठेत्सुसमाहितः ।
 स गच्छेत्परमां सिद्धिमिति मे नास्ति संशयः ७९
 द्वैपायनोष्टपुटनिस्सृतमग्रमेयं
 पुण्यं पवित्रमथ पापहरं शिवं च ।
 यो भारतं समधिगच्छति वाच्यमानं
 किं तस्य पुष्करजलैरभिषेचनेन ॥ ८०
 यो गोशतं कनकशृङ्गमयं ददाति
 विप्राय वेदविदुषे सुबहुश्रुताय ।
 पुण्यां च भारतकथां सततं शृणोति
 तुल्यं फलं भवति तस्य च तस्य चैव ॥ ८१ ॥

“यद्यदिष्टतमं कामं लभते श्रद्धयाऽन्वितः ।
 शृणुयान्मुदितो भूत्वा आस्तिको बुद्धिसंयुतः ८२
 वासुदेवं स्मरन्विद्वान्पुण्डरीकायतेक्षणम् ।
 इतिहासमिमं पुण्यं महार्थं वेदसंमितम् ॥ ८३
 श्रावयेद्यस्तु वर्णादीन्कृत्वा ब्राह्मणमग्रतः ।
 सर्वपापविशुद्धात्मा शुचिस्तद्गतमानसः ॥ ८४
 इह कीर्तिं महत्प्राप्य भोगवान्सुखमश्नुते ।
 व्यासप्रसादेन पुनः स्वर्गलोकं स गच्छति ॥ ८५
 एतद्विदित्वा सर्वं तु सर्ववेदार्थविद्भवेत् ।
 पूजनीयश्च सततं माननीयो भवेद्भिजः ॥” ८६

गर्भिण्या इति पाठः ॥ ६४ ॥ अनागतोऽनागन्तुको नित्य-
 सिद्ध इति यावत् । एवंविधो यो मोक्षः कैवल्यं तदेव स्वरूपं
 यस्य स मोक्षः । यद्वा भोक्तुमिच्छन् । सुखोऽकर्मकस्य गुणो
 वेति सनि गुणोऽभ्यासलोपक्ष । सुमुक्षुरित्यर्थः । लोकहित
 इति भावः ॥ ६६ ॥ अन्यां वेदचतुष्टयसंहिताभ्यः पृथग्भूतां
 तदर्थवतीम् ॥ ६७ ॥ श्रूयते येन यः शृणोतीत्यर्थः । उभ-
 यत्र विभक्तिव्यत्यय आर्षः ॥ ७० ॥ भारताध्ययनादिति सा-
 र्धश्लोकः । यः व्यासः इमां संहितां शुक्रं पुत्रं अध्यापयत् ।
 स्वर्गा २

तस्य अधीयतो भारताख्यमितिहासं स्मरतः । स्मृत्वा च
 ग्रन्थरूपेण प्रणयतः । भक्त्या परया श्रद्धया च व्यास एव
 पूज्यस्तस्य वाक्यं प्रमाणमेवेत्यास्तिक्यबुद्ध्या येन पुंसा इदं
 श्राव्यते स पुण्यात् पुण्यकरात् अपि पादं श्लोकपादं ग्रन्थपादं
 वा भारतस्याध्ययनात्परमिकां सिद्धिं गच्छेदिति पूर्वोक्तान्वयः ।
 व्यासे श्रद्धां बद्धा भारतमप्येतद्व्यमित्यर्थः ॥ ७२ ॥ संध्यायां
 भारतं पठनीयमित्युक्तं तत्र पठनयोग्यं भारतसारसंग्रहं चतु-
 श्लोकीरूपमाह मातेति ॥ ७३ ॥ पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

भारतश्रवणविध्यध्यायः ।

जैनमेजय उवाच ।

भगवन्केन विधिना श्रोतव्यं भारतं बुधैः ।

फलं किं के च देवाश्च पूज्या वै पारणेष्विह ॥ १

देयं समाप्ते भगवन्किं च पर्वणिपर्वणि ।

वाचकः कीदृशश्चात्र एष्टव्यस्तद्ब्रवीहि मे ॥ २

वैशंपायन उवाच ।

शृणु राजन्विधिमिमं फलं यच्चापि भारतात् ।

श्रुताद्भवति राजेन्द्र यत्त्वं मामनुपृच्छसि ॥ ३

दिवि देवा महीपाल क्रीडार्थमवनिं गताः ।

कृत्वा कार्यमिदं चैव ततश्च दिवमागताः ॥ ४

हन्त यत्ते प्रवक्ष्यामि तच्छृणुष्व समाहितः ।

ऋषीणां देवतानां च संभवं वमुधातले ॥ ५

अत्र रुद्रास्तथा साध्या विश्वेदेवाश्च शाश्वताः ।

आदित्याश्चाश्विनौ देवौ लोकपाला महर्षयः ॥ ६

गुह्यकाश्च सगन्धर्वा नागा विद्याधरास्तथा ।

सिद्धा धर्मः स्वयंभूश्च मुनिः कात्यायनो वरः ॥ ७

गिरयः सागरा नद्यस्तथैवाप्सरसां गणाः ।

ग्रहाः संवत्सराश्चैव अयनान्यृतवस्तथा ॥ ८

स्थावरं जङ्गमं चैव जगत्सर्वं सुरासुरम् ।

भातरे भरतश्रेष्ठ एकस्वमिह दृश्यते ॥ ९

तेषां श्रुत्वा प्रतिष्ठानं नामकर्मानुकीर्तनात् ।

कृत्वाऽपि पातकं घोरं सद्यो मुच्येत मानवः १०

इति हासमिमं श्रुत्वा यथावदनुपूर्वशः ।

संय तात्मा शुचिर्भूत्वा पारं गत्वा च भारते ॥ ११

तेषां श्राद्धानि देयानि श्रुत्वा भारत भारतम् ।

ब्राह्मणेभ्यो यथाशक्त्या भक्त्या च भरतर्षभ ॥ १२

महादानानि देयानि रत्नानि विविधानि च ।

गावः कांस्योपदोहाश्च कन्याश्चैव खलंकृताः ॥ १३

सर्वकामगुणोपेता यानानि विविधानि च ।

भवनानि विचित्राणि भूमिर्वासांसि काञ्चनम् १४

वाहनानि च देयानि हया मत्ताश्च वारणाः ।

शयनं शिविकाश्चैव स्यन्दनाश्च खलंकृताः ॥ १५

यद्यद्गृहे वरं किञ्चिद्यद्यदस्ति महद्गुम् ।

तत्तद्देयं द्विजातिभ्य आत्मा दाराश्च सूनवः ॥ १६

श्रद्धया परया युक्तं क्रमशस्तस्य पारगः ।

शक्तितः सुमना हृष्टः शुश्रूषुरविकल्पकः ॥ १७

सत्यार्जवरतो दान्तः शुचिः शौचसमन्वितः ।

श्रद्धधानो जितक्रोधो यथा सिद्ध्यति तच्छृणु १८

शुचिः शीलान्विताचारः शुक्रवासा जितेन्द्रियः ।

संस्कृतः सर्वशास्त्रज्ञः श्रद्धधानोऽनसूयकः ॥ १९

रूपवान्सुभगो दान्तः सत्यवादी जितेन्द्रियः ।

दानमानगृहीतश्च कार्यो भवति वाचकः ॥ २०

अविलंबमनायस्तमद्गतं धीरमूर्जितम् ।

असंसक्ताक्षरपदं स्वरभावसमन्वितम् ॥ २१

त्रिपष्टिवर्णसंयुक्तमष्टस्थानसमीरितम् ।

वाचयेद्वाचकः स्वस्थः स्वासीनः सुसमाहितः २२

नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीं (व्यासं) चैव ततो जयमुदीरयेत् २३

ईदृशाद्वाचकाद्राजञ्श्रुत्वा भारत भारतम् ।

नियमस्थः शुचिः श्रोता शृण्वन्स फलमश्रुते २४

पारणं प्रथमं प्राप्य द्विजान्कामैश्च तर्पयन् ।

आग्निष्टोमस्य यज्ञस्य फलं वै लभते नरः ॥ २५

अप्सरोगणसंकीर्णं विमानं लभते महत् ।

महृष्टः स तु देवैश्च दिवं याति समाहितः ॥ २६

द्वितीयं पारणं प्राप्य सोतिरात्रफलं लभेत् ।

सर्वरत्नमयं दिव्यं विमानमधिरोहति ॥ २७

दिव्यमाल्यांबरधरो दिव्यगन्धविभूषितः ।

दिव्याङ्गदधरो नित्यं देवल्लोके महीयते ॥ २८

तृतीयं पारणं प्राप्य द्वादशाहफलं लभेत् ।

वसत्यमरसंकाशो वर्षाण्ययुतशो दिवि ॥ २९

चतुर्थे वाजपेयस्य पञ्चमे द्विगुणं फलम् ।

उदितादित्यसंकाशं ज्वलन्तमनलोपमम् ॥ ३०

* यद्यप्ययमध्यायो दाक्षिणात्यकोशेषु क्वापि न दृश्यते तथापि "भगवन्नित्यादिः फलाध्यायो व्यासेन हरिवंशान्ते उक्तः अत्र श्रोतृप्ररोचनायमुक्त" इति नीलकण्ठीयव्याख्यानोक्तप्रयोजनायैवास्माभिरपीह स्थापितः ॥

विमानं विबुधैः सार्धमारुह्य दिवि गच्छति ।
 वर्षायुतानि भवने शक्रस्य दिवि मोदते ॥ ३१
 षष्ठे द्विगुणमस्तीति सप्तमे त्रिगुणं फलम् ।
 कैलासशिखराकारं वैदूर्यमणिवेदिकम् ॥ ३२
 परिक्षिप्तं च बहुधा मणिविद्रुमभूषितम् ।
 विमानं समधिष्ठाय कामगं साप्सरोगणम् ॥ ३३
 सर्वाँल्लोकान्विचरते द्वितीय इव भास्करः ।
 अष्टमे राजसूयस्य पारणे लभते फलम् ॥ ३४
 चन्द्रोदयनिभं रम्यं विमानमधिरोहति ।
 चन्द्ररश्मिप्रतीकाशैर्हयैर्युक्तं मनोजवैः ॥ ३५
 सेव्यमानो वरस्त्रीणां चन्द्रात्कान्ततरैर्मुखैः ।
 मेखलानां निनादेन नूपुराणां च निःस्वनैः ॥ ३६
 अङ्के परमनारीणां सुखसुप्तो विबुध्यते ।
 नवमे ऋतुराजस्य वाजिमेघस्य भारत ॥ ३७
 काञ्चनस्तंभनिर्युहवैदूर्यकृतवेदिकम् ।
 जांबूनदमयैर्दिव्यैर्गवाक्षैः सर्वतो वृतम् ॥ ३८
 सेवितं चाप्सरःसङ्घैर्गन्धर्वैर्दिविचारिभिः ।
 विमानं समधिष्ठाय श्रिया परमया ज्वलन् ॥ ३९
 दिव्यमाल्यांबरधरो दिव्यचन्दनरूपितः ।
 मोदते दैवतैः सार्धं दिवि देव इवापरः ॥ ४०
 दशमं पारणं प्राप्य द्विजातीनभिवन्द्य च ।
 किङ्किणीजालनिर्घोषं पताकाध्वजशोभितम् ॥ ४१
 रत्नवेदिकसंवाधं वैदूर्यमणितोरणम् ।
 हेमजालपरिक्षिप्तं प्रवालवलयभीमुखम् ॥ ४२
 गन्धर्वैर्गीतकुशलैरप्सरोभिश्च शोभितम् ।
 विमानं मुकुतावासं सुखेनैवोपपद्यते ॥ ४३
 मुकुटेनाप्रिवर्णेन जांबूनदविभूषिणा ।
 दिव्यचन्दनदिग्धाङ्गो दिव्यमाल्यविभूषितः ४४
 दिव्याँल्लोकान्विचरति दिव्यैर्भोगैः समन्वितः ।
 विबुधानां प्रसादेन श्रिया परमया युतः ॥ ४५
 अथ वर्षगणानेवं स्वर्गलोके महीयते ।
 ततो गन्धर्वसहितः सहस्राण्येकविंशतिम् ॥ ४६
 पुरंदरपुरे रम्ये शक्रेण सह मोदते ।
 दिव्ययानविमानेषु लोकेषु विविधेषु च ॥ ४७

दिव्यनारीगणाकीर्णो निवसत्यमरो यथा ।
 ततः सूर्यस्य भवने चन्द्रस्य भवने तथा ॥ ४८
 शिवस्य भवने राजन्विष्णोर्याति सलोकताम् ।
 एवमेतन्महाराज नात्र कार्या विचारणा ॥ ४९
 श्रद्धानेन वै भाव्यमेवमाह गुरुर्मम ।
 वाचकस्य तु दातव्यं मनसा यद्यदिच्छति ॥ ५०
 हस्त्यश्वरथयानानि वाहनानि विशेषतः ।
 कटके कुण्डले चैव ब्रह्मसूत्रं तथा परम् ॥ ५१
 वस्त्रं चैव विचित्रं च गन्धं चैव विशेषतः ।
 देववत्पूजयेत्तं तु विष्णुलोकमवाप्नुयात् ॥ ५२
 अतः परं प्रवक्ष्यामि यानि देयानि भारते ।
 वाच्यमाने तु विप्रेभ्यो राजन्पर्वणिपर्वणि ॥ ५३
 जातिं देशं च सत्यं च माहात्म्यं भरतर्षभ ।
 धर्मं वृत्तिं च विज्ञाय क्षत्रियाणां नराधिप ॥ ५४
 स्वस्ति वाच्य द्विजानादौ ततः कार्यं प्रवर्तिते ।
 समाप्ते पर्वणि ततः स्वशक्त्या पूजयेद्विजान् ॥ ५५
 आदौ तु वाचकं चैव वस्त्रगन्धसमन्वितम् ।
 विधिवद्भोजयेद्राजन्मधुपायसमुत्तमम् ॥ ५६
 ततो मूलफलप्रायं पायसं मधुसर्पिषा ।
 आस्तीके भोजयेद्राजन्दद्याच्चैव गुडौदनम् ॥ ५७
 अपूपैश्चैव पूषैश्च मोदकैश्च समन्वितम् ।
 सभापर्वणि राजेन्द्र हविष्यं भोजयेद्विजान् ॥ ५८
 आरण्यके मूलफलैस्तर्पयेत्तु द्विजोत्तमान् ।
 अरणीपर्व चासाद्य जलकुंभान्प्रदापयेत् ॥ ५९
 तर्पणानि च मुख्यानि वन्यमूलफलानि च ।
 सर्वकामगुणोपेतं विप्रेभ्योऽन्नं प्रदापयेत् ॥ ६०
 विराटपर्वणि तथा वासांसि विविधानि च ।
 उद्योगे भरतश्रेष्ठ सर्वकामगुणान्वितम् ॥ ६१
 भोजनं भोजयेद्विप्राङ्गन्धमाल्यैरलंकृतान् ।
 भीष्मपर्वणि राजेन्द्र दद्यात्तानमनुत्तमम् ॥ ६२
 ततः सर्वगुणोपेतमन्नं दद्यात्सुसंस्कृतम् ।
 द्रोणपर्वणि विप्रेभ्यो भोजनं परमार्चितम् ॥ ६३
 शराश्च देया राजेन्द्र चापान्यसिवरास्तथा ।
 कर्णपर्वण्यपि तथा भोजनं सार्वकामिकम् ॥ ६४

विप्रेभ्यः संस्कृतं सम्यग्दद्यात्संयतमानसः ।
 शल्यपर्वणि राजेन्द्र मोदकैः सगुडौदनैः ॥ ६५
 अपूपैस्तर्पणैश्चैव सर्वमन्नं प्रदापयेत् ।
 गदापर्वण्यपि तथा मुद्गमिश्रं प्रदापयेत् ॥ ६६
 स्त्रीपर्वणि तथा रत्नैस्तर्पयेत्तु द्विजोत्तमान् ।
 घृतौदनं पुरस्ताच्च ऐषीके दापयेत्पुनः ॥ ६७
 ततः सर्वगुणोपेतमन्नं दद्यात्सुसंस्कृतम् ।
 शान्तिपर्वण्यपि तथा हविष्यं भोजयेद्विजान् ॥ ६८
 आश्वमेधिकमासाद्य भोजनं सार्वकामिकम् ।
 तथाऽऽश्रमनिवासे तु हविष्यं भोजयेद्विजान् ६९
 मौसले सार्वगुणिकं गन्धमाल्यानुलेपनम् ।
 महाप्रास्थानिके तद्वत्सर्वकामगुणान्वितम् ॥ ७०
 स्वर्गपर्वण्यपि तथा हविष्यं भोजयेद्विजान् ।
 हरिवंशसमाप्तौ तु सहस्रं भोजयेद्विजान् ॥ ७१
 गामेकां निष्कसंयुक्तां ब्राह्मणाय निवेदयेत् ।
 तदर्धेनापि दातव्या दरिद्रेणापि पार्थिव ॥ ७२
 प्रतिपर्वसमाप्तौ तु पुस्तकं वै विचक्षणः ।
 सुवर्णेन च संयुक्तं वाचकाय निवेदयेत् ॥ ७३
 हरिवंशे पर्वणि च पायसं तत्र भोजयेत् ।
 पारणेपारणे राजन्यथावद्भरतर्षभ ॥ ७४
 समाप्य सर्वाः प्रयतः संहिताः शास्त्रकोविदः ।
 शुभे देशे निवेश्याथ क्षौमवस्त्राभिसंभृताः ॥ ७५
 शुक्रांबरधरः स्रग्वी शुचिर्भूत्वा स्वलंकृतः ।
 अर्चयेत् यथान्यायं गन्धमाल्यैः पृथक्पृथक् ॥ ७६
 संहितापुस्तकात्राजन्प्रयतः सुसमाहितः ।
 भक्ष्यैर्माल्यैश्च पेयैश्च कामैश्च विविधैः शुभैः ॥ ७७
 हिरण्यं च सुवर्णं च दक्षिणामथ दापयेत् ।
 सर्वत्र त्रिपलं स्वर्णं दातव्यं प्रयतात्मना ॥ ७८
 तदर्धं पादशेषं वा वित्तशास्त्रविवर्जितम् ।
 यद्यदेवात्मनोऽभीष्टं तत्तद्देयं द्विजातये ॥ ७९
 सर्वथा तोषयेद्भक्त्या वाचकं गुरुमात्मनः ।
 देवताः कीर्तयेत्सर्वा नरनारायणौ तथा ॥ ८०
 ततो गन्धैश्च माल्यैश्च स्वलंकृत्य द्विजोत्तमान् ।
 तर्पयेद्विविधैः कामैर्दानैश्चोच्चावचैस्तथा ॥ ८१

अतिरात्रस्य यज्ञस्य फलं प्राप्नोति मानवः ।
 प्राप्नुयाच्च ऋतुफलं तथा पर्वणिपर्वणि ॥ ८२
 वाचको भरतश्रेष्ठ व्यक्ताक्षरपदस्वरः ।
 भविष्यं श्रावयेद्विद्वान्भारतं भरतर्षभ ॥ ८३
 भुक्तवत्सु द्विजेन्द्रेषु यथावत्संप्रदापयेत् ।
 वाचकं भरतश्रेष्ठ भोजयित्वा स्वलंकृतम् ॥ ८४
 वाचके परितुष्टे तु शुभा प्रीतिरनुत्तमा ।
 ब्राह्मणेषु तु तुष्टेषु प्रसन्नाः सर्वदेवताः ॥ ८५
 ततो हि वरणं कार्यं द्विजानां भरतर्षभ ।
 सर्वकामैर्यथान्यायं साधुभिश्च पृथग्विधैः ॥ ८६
 इत्येष विधिरुद्दिष्टो मया ते द्विपदांबर ।
 श्रद्धधानेन वै भाव्यं यन्मां त्वं परिपृच्छसि ॥ ८७
 भारतश्रवणे राजन्पारणे च नृपोत्तम ।
 सदा यत्नवता भाव्यं श्रेयस्तु परमिच्छता ॥ ८८
 भारतं शृणुयान्नित्यं भारतं परिकीर्तयेत् ।
 भारतं भवने यस्य तस्य हस्तगतो जयः ॥ ८९
 भारतं परमं पुण्यं भारते विविधाः कथाः ।
 भारतं सेव्यते देवैर्भारतं परमं पदम् ॥ ९०
 भारतं सर्वशास्त्राणामुत्तमं भरतर्षभ ।
 भारतात्प्राप्यते मोक्षस्तत्त्वमेतद्ब्रवीमि तत् ॥ ९१
 महाभारतमाख्यानं क्षितिं गां च सरस्वतीम् ।
 ब्राह्मणान्केशवं चैव कीर्तयन्नावसीदति ॥ ९२
 वेदे रामायणे पुण्ये भारते भरतर्षभ ।
 आदौ चान्ते च मध्ये च हरिः सर्वत्र गीयते ॥ ९३
 यत्र विष्णुकथा दिव्याः श्रुतयश्च सनातनाः ।
 तच्छ्रोतव्यं मनुष्येण परं पदमिहेच्छता ॥ ९४
 एतत्पवित्रं परममेतद्दर्शननिदर्शनम् ।
 एतत्सर्वगुणोपेतं श्रोतव्यं भूतिमिच्छता ॥ ९५
 कायिकं वाचिकं चैव मनसा समुपार्जितम् ।
 तत्सर्वं नाशमायाति तमः सूर्योदये यथा ॥ ९६
 अष्टादशपुराणानां श्रवणाद्यत्फलं भवेत् ।
 तत्फलं समवाप्नोति वैष्णवो नात्र संशयः ॥ ९७
 स्त्रियश्च पुरुषाश्चैव वैष्णवं पदमाप्नुयुः ।
 स्त्रीभिश्च पुत्रकामाभिः श्रोतव्यं वैष्णवं यशः ९८

दक्षिणा चात्र देया वै निष्कपञ्चसुवर्णकम् ।
 वाचकाय यथाशक्त्या यथोक्तं फलमिच्छता ॥९९
 स्वर्णशृङ्गीं च कपिलां सवत्सां वस्त्रसंवृताम् ।
 वाचकाय च दद्याद्वि आत्मनः श्रेय इच्छता १००
 अलंकारं प्रदद्याच्च पाण्योर्वै भरतर्षभ ।
 कर्णस्याभरणं दद्याद्धनं चैव विशेषतः ॥ १०१
 भूमिदानं समादद्याद्राचकाय नराधिप ।

भूमिदानसमं दानं न भूतं भविष्यति ॥ १०२
 शृणोति श्रावयेद्वाऽपि सततं चैव यो नरः ।
 सर्वपापविनिर्मुक्तो वैष्णवं पदमाप्नुयात् ॥ १०३
 पितृनुद्धरते सर्वानेकादशसमुद्भवान् ।
 आत्मानं ससुतं चैव स्त्रियं च भरतर्षभ ॥ १०४
 दशांशश्चैव होमोपि कर्तव्योत्र नराधिप ।
 इदं मया तवाग्रे च प्रोक्तं सर्वं नरर्षभ ॥ १०५

॥ इति श्रीमन्महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यां हरिवंशोक्तभारतश्रवणविधावध्यायः ॥

स्वर्गरोहणपर्व संपूर्णम् ॥ १८ ॥

श्रीमन्महाभारतं संपूर्णम् ॥

इदं स्वर्गरोहणपर्वं कुम्भघोणस्थेन टी. आर्. कृष्णाचार्येण टी. आर्. व्यासाचार्येण च मुंबय्यां
 निर्णयसागरमुद्रायन्त्रे मुद्रापितम् । शकाब्दाः १८३२ सन १९१०.

अनेन मुद्रणेन श्रीमद्भुवनेश्वरीमध्वान्तर्गतरामकृष्णवेदव्यासात्मकलक्ष्मीहयग्रीवः प्रीयताम् ।

After this page

are Blank

2/1/10

SVI

Col
N~~7~~/2/76

Central Archaeological Library,
NEW DELHI.

Call No. Sa S Km/Vya/K.V. 9018

Author— Krishnaacharya, T.R.
Vyasaacharya, T.R.

Title— Strimah Mahabharata
Sudhakar . . .

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.